

Protocolul celei de-a doua sesiuni a Comisiei Mixte Interguvernamentale între România și Republica Serbia privind Minoritățile Naționale

În temeiul Acordului dintre Guvernul României și Guvernul Federal al Republicii Federale Iugoslavia referitor la cooperarea în domeniul protecției minorităților naționale, semnat la 4 noiembrie 2002, în vigoare din 12 iulie 2004, având în vedere prevederile Regulamentului de lucru al Comisiei Mixte Interguvernamentale între România și Republica Serbia privind Minoritățile Naționale (denumită în continuare Comisia) adoptat la 23 noiembrie 2009, Comisia și-a susținut cea de-a doua ședință la Belgrad, la data de 20 mai 2011, la propunerea părții sârbe.

Delegația română a fost condusă de domnul Bogdan Aurescu, secretar de stat pentru afaceri europene în Ministerul Afacerilor Externe al României, iar delegația sârbă de domnul Milorad Djuric, secretar pentru cultură și informare publică în Guvernul Provinciei Autonome Voivodina. Anexa Protocolului cuprinde lista participanților la această reuniune. La sfârșitul întâlnirii, Comisia a adoptat Protocolul celei de-a doua reuniuni a Comisiei Mixte Interguvernamentale între România și Republica Serbia pentru minoritățile naționale.

Cu acest prilej, Comisia a salutat evoluția relațiilor bilaterale, la care contribuie dialogul politic permanent și buna cooperare în toate domeniile. Părțile au apreciat de comun acord faptul că dialogul a contribuit la consolidarea relațiilor dintre cele două state și au subliniat importanța colaborării bilaterale, sprijinul susținut acordat Serbiei de către România în procesul integrării europene.

Comisia a salutat progresele făcute de Republica Serbia în cadrul procesului de aderare la UE.

În așteptarea ratificării Acordului de Stabilizare și Asociere între Uniunea Europeană și Republica Serbia de către Parlamentul României, Comisia și-a exprimat convingerea că aderarea cât mai rapidă la UE va oferi posibilitatea unei colaborări și mai strânse între România și Republica Serbia în ceea ce privește îmbunătățirea în continuare a sistemului de protecție a drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale și a colaborării bilaterale în beneficiul, atât al persoanelor aparținând minorității naționale române din Republica Serbia, cât și al persoanelor aparținând minorității naționale sârbe din România.

Comisia apreciază pozitiv inițiativele de reconciliere pe plan regional, în vederea creării unui climat favorabil dialogului politic având ca obiectiv viitorul european comun al tuturor statelor din Balcanii de Vest.

În acest context, Comisia salută inițiativa României, Bulgariei și Greciei privind adoptarea unei Strategii a Uniunii Europene pentru Balcanii de Vest.

Comisia apreciază cooperarea transfrontalieră dintre România și Republica Serbia ca fiind un factor important în cadrul relațiilor bilaterale dintre cele două țări, exprimându-și speranța că această cooperare va facilita implementarea unor proiecte în folosul comunităților locale din zonele de frontieră.

Comisia salută derularea Programului de colaborare transfrontalieră dintre România și Republica Serbia finanțat din fondurile IPA, activități ce se desfășoară în cadrul Euroregiunii Dunăre-Mureș-Criș-Tisa, precum și inițiativele de înfrățire dintre anumite localități din zonele de frontieră dintre cele două țări. Comisia a estimat că încheierea

Acordului privind micul trafic de frontieră dintre România și Republica Serbia va fi spre folosul ambelor comunități din zona de frontieră și că va crea premise pentru dinamizarea contactelor interumane.

Comisia a subliniat rolul important al persoanelor aparținând minorității române, precum și al persoanelor aparținând minorității sârbe, considerându-le drept punte de legătură dintre cele două țări. Comisia a salutat, de asemenea, colaborarea româno-sârbă în diverse domenii, care se reflectă pozitiv în ceea ce privește păstrarea identității culturale, lingvistice și religioase a persoanelor aparținând celor două minorități naționale.

Comisia a constatat că reglementările legislative din domeniul protecției drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale din ambele țări sunt în concordanță cu standardele europene, iar ambele părți au exprimat voința de a îmbunătăți transpunerea acestora în practică.

Comisia a concluzionat că România și Republica Serbia trebuie să asigure în continuare respectarea drepturilor persoanelor aparținând minorității române, respectiv minorității sârbe din cele două state. Cadrul juridic în acest sens îl reprezintă Acordul de prietenie, bună vecinătate și cooperare dintre România și Republica Federativă Iugoslavia, semnat la Belgrad la data de 16 mai 1996, care a intrat în vigoare pe data la 16 mai 1997, precum și Acordul dintre Guvernul României și Guvernul Federal al Republicii Federative Iugoslavia privind colaborarea în domeniul protecției minorităților naționale, semnat la Belgrad, la 4 noiembrie 2002, în vigoare din 12 iulie 2004.

Comisia a subliniat că recomandările sale, precum și prevederile Acordului, se aplică tuturor persoanelor care aparțin minorității naționale române pe întreg teritoriul Republicii Serbia, în conformitate cu obligațiile internaționale de a respecta dreptul la liberă auto-identificare, așa cum este prevăzut de articolul 3 al Convenției-cadru pentru protecția minorităților naționale și că aceleași reguli se aplică tuturor persoanelor care aparțin minorității naționale sârbe pe întreg teritoriul României în ceea ce privește recomandările Comisiei și prevederile Acordului.

Ordinea de zi a celei de-a doua sesiuni a Comisiei a inclus următoarele puncte:

1. Stadiul îndeplinirii obligațiilor asumate de cele două părți prin aderarea la documentele internaționale din domeniul protecției minorităților naționale.
2. Analiza principalelor probleme și chestiuni cu care se confruntă persoanele care aparțin celor două minorități naționale.
3. Propunerea măsurilor și recomandărilor pentru ameliorarea situației persoanelor care aparțin celor două minorități naționale.
4. Activități pe termen lung.

I. Stadiul îndeplinirii obligațiilor asumate de cele două părți prin aderarea la documentele internaționale din domeniul protecției minorităților naționale

Comisia a constatat că România și Republica Serbia au ratificat cele mai importante convenții și tratate internaționale în domeniul drepturilor omului din sistemul ONU, precum și principalele instrumente juridice ale Consiliului Europei privind protecția drepturilor omului și a minorităților naționale.

Organele abilitate pentru monitorizarea implementării prevederilor Convenției-cadru privind protecția minorităților naționale, respectiv a Cartei Europene privind limbile regionale sau

minoritare, au subliniat în observațiile lor că în cadrul legislativ din Republica Serbia sunt prevăzute garanții corespunzătoare în ceea ce privește protecția minorităților naționale, făcând trimitere cu precădere la Constituție, care conține capitole detaliate privind protecția persoanelor aparținând minorităților naționale. Au fost salutate măsurile destinate creșterii participării persoanelor aparținând minorităților naționale în procesul decizional, prin înființarea consiliilor naționale care au contribuit la identificarea necesităților minorităților naționale, cu precădere în domeniul educației și culturii.

Pe lângă cele menționate, s-a constatat că se impune luarea unor măsuri suplimentare pentru intensificarea dialogului intercultural și promovarea înțelegerii reciproce pe întreg teritoriul Serbiei, precum și abordarea consecventă a folosirii limbilor minorităților naționale în sfera publică. Deși Serbia aplică de mult sistemul de educație în limbile minorităților naționale, problema lipsei de cadre didactice și de manuale trebuie rezolvată. De asemenea, trebuie luate măsuri care să confere o implicare activă a persoanelor aparținând minorităților naționale în procesul decizional și creșterea procentului de reprezentare a minorităților naționale în structurile executive și juridice.

În ceea ce privește România, Consiliul Europei a arătat, în documentele sale relevante, că au fost făcuți pași importanți pentru consolidarea legislației existente în România în domeniul protecției minorităților naționale, cu implicarea constantă a persoanelor aparținând minorităților naționale în acest proces. Măsurile speciale adoptate pentru a promova, în mod eficient, egalitatea persoanelor aparținând minorităților naționale au produs rezultate pozitive în diferite domenii, inclusiv educația, utilizarea limbilor minorităților în viața publică și participarea la luarea deciziilor, persoanele aparținând minorităților naționale beneficiind de un climat favorabil pentru toleranță și dialog intercultural.

Măsurile de promovare în rândul opiniei publice, politicienilor și în mass-media a toleranței, respectului pentru diversitate, precum și asigurarea în curricula școlară, într-o manieră adecvată, a diversității societății românești au condus la consolidarea dialogului interetnic și a înțelegerii reciproce.

Comitetul de Miniștri a recomandat României prin Rezoluția adoptată la 23 mai 2007 eforturi susținute pentru creșterea bugetului alocat educației, pentru a asigura cadre didactice pregătite și într-un număr suficient, precum și manuale în limbile minorităților naționale; să examineze posibilitatea de a extinde timpii de emisie pentru emisiunile radio-tv în limbile minorităților naționale, în special la nivel local.

Aderarea României la Uniunea Europeană a confirmat îndeplinirea la standarde europene a criteriilor politice de la Copenhaga, inclusiv în ceea ce privește protecția persoanelor aparținând minorităților naționale.

Republica Serbia, la rândul său, în procesul de aderare la Uniunea Europeană, se angajează să respecte și să aplice criteriile politice de la Copenhaga, inclusiv în ceea ce privește protecția persoanelor aparținând minorităților naționale, în conformitate cu instrumentele internaționale regionale și bilaterale relevante pe care le-a ratificat.

II. Analiza principalelor probleme și chestiuni cu care se confruntă persoanele care aparțin celor două minorități naționale

Analizând informațiile referitoare la principalele probleme și chestiuni cu care se confruntă persoanele aparținând ambelor minorități naționale, Comisia a constatat că una dintre cele

mai mari probleme pentru ambele minorități naționale o reprezintă diminuarea numărului total de membri ai minorității române, respectiv sârbe, din cele două state, fapt ce se reflectă negativ asupra numărului de elevi care frecventează cursurile în limba maternă.

1. Reprezentarea parlamentară a minorităților

Comisia a constatat că în conformitate cu prevederile Constituției României, minoritățile sunt reprezentate automat, în mod direct, în Parlamentul României, minoritatea sârbă având un loc de deputat din partea Uniunii Sârbilor din România.

Comisia a constatat că, potrivit cadrului legislativ existent, minoritatea română din Republica Serbia este reprezentată în Parlamentul Republicii Serbia numai în mod indirect, prin persoanele aparținând minorității române care sunt membri ai unor partide politice, neexistând reprezentare pentru minoritate, ca atare.

2. Dreptul de exprimare și dezvoltare a identității etnice, culturale, lingvistice sau religioase a persoanelor aparținând minorităților naționale

Comisia a luat notă de următoarele:

- pentru partea română sunt inacceptabile încercările de standardizare ale așa numitei limbi vlahe, distincte de limba română, în vederea folosirii acesteia în educație și administrație.
- partea sârbă a subliniat că Republica Serbia nu are competențe în ceea ce privește standardizarea limbilor.

Comisia a luat notă de demersurile Bisericii Ortodoxe Române către Biserica Ortodoxă Sârbă motivate de dorința extinderii jurisdicției canonice a Episcopiei Ortodoxe Române Dacia-Felix în Republica Serbia.

Comisia a constatat, în acest context, că exercitarea dreptului la serviciu religios, potrivit legislației române, este asigurată pe întreg teritoriul României, inclusiv prin preoți ai Bisericii Ortodoxe Sârbe, partea sârbă subliniind că Eparhia Sârbă a Timișoarei își desfășoară activitatea în județele Timiș, Arad și Caraș-Severin.

În baza datelor statistice oferite de partea română și a informațiilor furnizate de reprezentanții minorității sârbe din România, Comisia a constatat un deficit de preoți ai Bisericii Ortodoxe Române în Serbia și ai Bisericii Ortodoxe Sârbe în România.

Comisia a luat notă de informațiile statistice oferite de partea română potrivit cărora, în cazul etnicilor sârbi din România, unui preot sârb din România îi revin, statistic, 477 de enoriași, în timp ce în Republica Serbia, la nivelul provinciei Voivodina un preot trebuie să deservească peste 1200 de enoriași. Partea sârbă a arătat că nu are date statistice despre numărul de enoriași români în Serbia, sau sârbi în România și că pe baza informațiilor de care dispune, datele prezentate de partea română nu corespund realității.

Comisia a luat notă, pe baza informațiilor părții române, de problemele referitoare la obținerea autorizațiilor de construcție a unor biserici românești, de exemplu în localitatea Șipicovo.

Comisia a luat notă de propunerea părții române ca prin dialog să se găsească soluții privind identificarea corectă a minorității române din Republica Serbia.

Comisia a luat notă de punctul de vedere al părții sârbe potrivit căruia cele două țări nu au competența de a dezbate libera alegere personală privind apartenența la o minoritate națională.

Comisia a subliniat, în acest context, că orice amestec, direct sau indirect, de natură să afecteze dreptul la libera alegere personală privind apartenența la o minoritate națională este inacceptabil.

Comisia a remarcat că ambele părți consideră că respectă obligațiile care le revin potrivit acordurilor multilaterale pe care le-au ratificat.

3. Păstrarea moștenirii culturale, a monumentelor de arhitectură și a altor monumente și clădiri

Comisia a constatat că nu există un inventar al siturilor religioase, istorice, și monumentelor de arhitectură ce țin de moștenirea culturală comună a celor două țări și care necesită protejare și restaurare.

Comisia a constatat, de asemenea, că este necesar să fie întreținute cimitirele românești, respectiv sârbe și capelele aferente din localitățile unde la ultimul recensământ nu s-au mai înregistrat persoane care să se declare de naționalitate română, respectiv sârbă.

4. Educație

Comisia a constatat că în ambele țări nu sunt suficiente cadre didactice calificate pentru predarea în limba maternă, în special cadre didactice vorbitoare nativ a celor două limbi.

S-a constatat tendința de scădere continuă a numărului de elevi care studiază în limba română în Republica Serbia și a numărului de elevi care studiază în limba sârbă în România.

Astfel, Comisia a constatat că, din anul 2010, din cinci școli primare din județul Timiș au rămas doar două. O situație similară se înregistrează și în județul Caraș-Severin unde anul trecut a fost comasată școala primară din localitatea Divici cu școala cu predare în limba sârbă din localitatea Lugoveț (clasele V-VIII), din cauza efectivelor mici de elevi și a lipsei solicitărilor.

În ceea ce privește situația din Republica Serbia, Comisia a constatat că în anul școlar 2008/2009 erau înscriși 1327 de elevi, iar în anul școlar 2007/2008 1384 de elevi, față de 2269 de elevi care studiau în limba română în anul școlar 1986/1987, precum și lipsa unităților de învățământ în limba română din Serbia de Est.

Comisia a constatat că legislația ambelor state conține prevederi care asigură educația în limba română, respectiv sârbă, la cerere, pentru elevii aparținând minorităților naționale, chiar dacă numărul acestora într-o clasă este mai mic decât cel prevăzut de lege pentru elevii aparținând populației majoritare.

5. Primirea și comunicarea liberă a informațiilor în limba maternă a persoanelor aparținând minorităților naționale conform articolului 6 din Acord

În ceea ce privește mijloacele de informare în limba sârbă din România, respectiv în limba română din Republica Serbia, Comisia a salutat existența postului RTv „Victoria” din

Vârșeț, care transmite programe în limba română și a postului radio Banat Link din Timișoara, care emite programe în limba sârbă.

Comisia a constatat că aria de recepție și transmisie audio-vizuală în cele două limbi ale minorităților nu este suficient de mare.

Comisia subliniază importanța independenței politicilor editoriale ale redacțiilor de limbă română din Republica Serbia și de limbă sârbă din România, în conformitate cu dreptul persoanelor aparținând minorităților naționale de a comunica liber informații în limba maternă.

În acest context, Comisia a luat notă de susținerea părții române potrivit căreia este afectată independența de opinie a redacțiilor în limba română ale RTV.

Partea sârbă consideră că această opinie nu este întemeiată și că această chestiune nu i-a fost semnalată în niciun raport al organelor naționale sau internaționale care monitorizează acest sector.

Comisia a constatat absența retransmiterii programelor în limba română a RTV pentru vorbitorii de limbă română din Serbia de Est.

6. Utilizarea limbilor minoritare în administrația publică

Comisia a constatat că legislația ambelor state conține prevederi care asigură folosirea limbii materne în administrația locală de către minoritățile sârbă din România și română din Republica Serbia.

Comisia regretă însă faptul că această legislație nu este aplicată în mod consecvent, în Republica Serbia în special în ceea ce privește inscripționarea localităților, iar în România în special în ceea ce privește inscripționarea unor instituții.

Partea română a arătat că în nicio localitate din Timoc limba română nu este folosită în administrația locală și nici în inscripționarea localităților. Partea sârbă a precizat că în nicio localitate din Timoc limba română nu a fost introdusă în folosință oficială ca urmare a neîndeplinirii condițiilor legale.

Comisia a subliniat utilitatea angajării persoanelor aparținând minorităților română și respectiv sârbă în cadrul administrației publice locale, poliției și autorităților vamale.

7. Retrocedarea proprietăților

Comisia a constatat că procesul de soluționare a problemelor legate de retrocedarea proprietăților care au aparținut în trecut celor două minorități este prea lent.

În acest context, Comisia a atras atenția asupra faptului că majoritatea acestor proprietăți se află în stare avansată de degradare.

Partea română a cerut părții sârbe să ia măsuri pentru renovarea fostelor proprietăți ale comunității românești din Republica Serbia și punerea acestora la dispoziția asociațiilor românești. Partea sârbă a arătat că soluționarea acestei solicitări este imposibilă potrivit dispozițiilor legale, până la momentul retrocedării acestor proprietăți.

Comisia a constatat că, în prezent, atât în România, cât și în Republica Serbia, diverse imobile sunt în proces de clarificare a situației juridice. Comisia s-a referit printre altele la procesul în desfășurare la Tribunalul Timiș referitor la retrocedarea „Casei cu Atlanți” (Casa Makry), la demersurile pentru clarificarea situației juridice a proprietăților Fundației „Dimitrie Bălănescu” din Biserica Albă, a proprietăților Băncii „Luceafărul” din Vârșeț sau a castelului Mocioni (Mocsony) din Vlajkovac.

III. Propunerea unor măsuri și recomandări în vederea îmbunătățirii situației persoanelor aparținând celor două minorități naționale

Având în vedere obligațiile internaționale asumate de cele două părți în domeniul protecției drepturilor persoanelor aparținând minorităților naționale și principalele probleme cu care se confruntă minoritatea română din Republica Serbia, respectiv minoritatea sârbă din România, Comisia a convenit să adreseze guvernelor României și Republicii Serbia:

a) Recomandări pentru ambele țări

1. Comisia încurajează Guvernele celor țări să aplice în continuare dispozițiile legale referitoare la angajarea persoanelor aparținând minorităților naționale în cadrul administrației publice locale, poliției și autorităților vamale, acolo unde persoanele aparținând minorităților naționale trăiesc în număr semnificativ.

2. Comisia recomandă ca toate problemele care există între Biserica Ortodoxă Română și Biserica Ortodoxă Sârbă să fie soluționate inclusiv prin dialogul direct dintre cele două biserici. Comisia recomandă, de asemenea, ca ambele biserici să inițieze dialogul în cel mai scurt timp.

În același timp, Comisia recomandă autorităților celor două părți intensificarea dialogului pentru identificarea soluțiilor în vederea asigurării tuturor condițiilor de exercitare a dreptului persoanelor aparținând minorităților naționale de a beneficia de serviciul religios în limba maternă pe întreg teritoriul celor două state cu respectarea deplină a autonomiei celor două biserici, în conformitate cu standardele europene privind drepturile omului, care prevalează.

3. Comisia recomandă autorităților competente din cele două state ca până la următoarea sesiune a Comisei mixte, să realizeze un inventar al siturilor religioase, istorice, și a monumentelor de arhitectură ce țin de moștenirea culturală comună a celor două țări. În acest scop, Comisia recomandă constituirea unui grup mixt de experți care să colaboreze la realizarea acestui inventar.

4. Comisia propune ambelor părți să depună eforturi suplimentare în vederea asigurării condițiilor de ordin tehnic și financiar necesare realizării dreptului de folosire oficială a limbii române, respectiv sârbe în scrierea și comunicarea cu autoritățile publice, inclusiv instanțele de judecată, conform legislației în vigoare.

5. Comisia recomandă ambelor părți să efectueze în mod consecvent inscripționările:

- în România, în limba și grafia sârbă, în special a denumirii instituțiilor
- în Republica Serbia, în limba română, în special a numelor localităților

6. Comisia recomandă celor două părți ca într-un termen rezonabil, de preferință până la următoarea sesiune a Comisei, să realizeze un inventar al unităților administrativ-

teritoriale unde sunt utilizate limbile celor două minorități în administrația publică și să adopte măsurile necesare în vederea îmbunătățirii aplicării legislației naționale relevante.

7. Comisia recomandă autorităților competente din cele două state să soluționeze cât mai rapid problemele legate de retrocedarea proprietăților, în special, dacă este posibil, a imobilelor aflate în stare avansată de degradare.

8. Comisia recomandă ambelor părți ca în contextul raționalizării rețelei de școli, să protejeze în mod consecvent drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și, mai ales, dreptul la educație și instruire în limba maternă.

9. Comisia recomandă semnarea unui Acord de colaborare în domeniul educației între Guvernul României și Guvernul Republicii Serbia. Comisia propune ca ulterior semnării Acordului și în urma consultării reprezentanților minorităților română și sârbă, părțile să adopte cât mai curând programul de punere a acestuia în practică.

10. Comisia propune utilizarea mai bună a cadrului legislativ privind perfecționarea și formarea continuă a educatorilor și cadrelor didactice - în România în limba sârbă și în Republica Serbia în limba română.

11. Comisia invită părțile să facă demersuri în vederea încheierii unui Acord bilateral privind recunoașterea perioadelor de studii, diplomelor, certificatelor și titlurilor științifice obținute în instituțiile de învățământ recunoscute pe teritoriul statelor părților, cu respectarea legislației relevante a Uniunii Europene.

12. Comisia recomandă ambelor părți să aplice în permanență legislația statelor lor care conține prevederi care asigură educația în limba română, respectiv sârbă, la cerere, pentru elevii aparținând minorităților naționale, chiar dacă numărul acestora într-o clasă este mai mic decât cel prevăzut de lege pentru elevii aparținând populației majoritare, în conformitate cu principiul discriminării pozitive.

13. Comisia recomandă părților să continue practica editării unor manuale de calitate în limbile celor două minorități și să îmbunătățească calitatea acestora.

14. Comisia propune ca părțile să continue finanțarea instituțiilor culturale și a proiectelor culturale. Comisia propune, de asemenea, ca cele două părți să-și intensifice colaborarea în vederea protejării și conservării siturilor istorice și a patrimoniului cultural al minorităților naționale și să implice în această colaborare și reprezentanții celor două minorități naționale, în conformitate cu legislația celor două state.

15. Comisia recomandă ca ambele țări să inițieze la nivel instituțional, al serviciilor publice, realizarea de schimburi de programe radio și TV de interes pentru ambele minorități naționale.

16. Comisia recomandă părților ca, în scopul îmbunătățirii calității informării în limba maternă, precum și al păstrării identității culturale a celor două minorități naționale, să organizeze seminare educative pentru jurnaliștii care își desfășoară activitatea în redacțiile în limbile minorităților naționale, precum și pentru salariații instituțiilor culturale ale celor două minorități naționale. Comisia sprijină cele două părți să organizeze astfel de seminare, care să faciliteze reprezentanților minorităților naționale să își perfecționeze terminologia de specialitate și să își însușească cunoștințe profesionale suplimentare în țările de origine.

17. Comisia recomandă părților să extindă aria de recepție și transmisie audio-vizuală în limbile celor două minorități naționale, în toate zonele în care locuiesc persoanele aparținând minorității române și, respectiv sârbe.

18. Comisia recomandă celor două părți încheierea Acordului privind micul trafic de frontieră dintre România și Republica Serbia.

b) Recomandări pentru partea sârbă

1. Comisia propune ca partea sârbă să ia în considerare posibilitatea modificării legislației naționale pentru a permite reprezentarea directă a minorității române în Parlamentul Republicii Serbia.

2. Comisia recomandă părții sârbe să ia măsuri care să asigure accesul persoanelor aparținând minorității naționale române din Serbia de Est la educație, mijloacele de informare, administrație publică, precum și la serviciul religios, în limba maternă, în conformitate cu prevederile legii.

3. Comisia recomandă părții sârbe o mai mare flexibilitate în privința activității preoților contractuali din România în parohiile românești ale Episcopiei Ortodoxe Române „Dacia Felix”.

4. Comisia propune ca partea sârbă să asigure editarea în timp util a manualelor și a altor materiale didactice în limba română și ca prețul de piață al acestora să fie echivalent cu cel al manualelor în limba sârbă din Republica Serbia.

5. Comisia recomandă să fie avute în vedere toate cele trei moduri de educație - în limba sârbă, bilingv sau în limba sârbă cu predarea unor materii în limba română, care să includă elemente ale culturii naționale și ale limbii române, în fiecare dintre școli.

6. Comisia salută funcționarea, în cadrul Teatrului Național „Steria” din Vârșeț, a unei secții profesioniste în limba română, a cărei activitate este finanțată din bugetul Provinciei Autonome Voivodina. Comisia propune părții sârbe analizarea posibilității alocării de fonduri suplimentare destinate activității acestei secții profesioniste, cu scopul angajării pe durată nedeterminată a unui coordonator și a cel puțin doi actori.

7. Comisia propune părții sârbe ca în funcție de posibilitățile financiare, să achiziționeze o parte dintre cărțile publicate în limba română, care să fie donate bibliotecilor din toată Republica Serbia, îmbogățind astfel fondul de carte în limba română și asigurând editorilor o parte din mijloacele financiare necesare publicării altor cărți.

8. Comisia recomandă părții sârbe să asigure programe radio-tv în limba română pentru vorbitorii de limba română din Serbia de Est, în conformitate cu posibilitățile tehnico-financiare.

c) Recomandări pentru partea română

1. Comisia propune ca în Liceul sârbesc „Dositej Obradovic” din Timișoara să fie păstrate toate clasele și toate secțiile paralele, în scopul conservării singurei instituții sârbești de învățământ de acest fel din România.

2. Comisia recomandă ca autoritățile locale române să asigure în continuare, la timp, resursele necesare pentru acoperirea cheltuielilor de chirie ale Liceului sârbesc „Dositej Obradovic” din Timișoara.

3. Comisia recomandă părții române susținerea actualului cadru de finanțare a salariilor profesorilor și învățătorilor care își desfășoară activitatea în limba sârbă, cu respectarea legislației în vigoare.

4. Comisia recomandă părții române implementarea acelei părți din proiectul Societății Române de Radiodifuziune și a Departamentului pentru Relații Interetnice care vizează acordarea unor intervale orare mai convenabile pentru transmiterea programelor în limba sârbă „Srpski vidici” și creșterea duratei de emisie de la cele 30 de minute în prezent la o oră pe săptămână. Comisia recomandă extinderea ariei de recepție a acestui program în toate zonele în care trăiesc persoanele aparținând minorității naționale sârbe.

5. Comisia propune părții române identificarea posibilităților de formare a secției sârbe în cadrul unui teatru profesionist, după modelul inițiativei lansate anterior de Consiliul Județean Timiș privind formarea unei astfel de secții pe lângă teatrul Merlin din Timișoara.

6. Comisia propune părții române ca, în funcție de posibilitățile financiare, să achiziționeze o parte din tirajele cărților publicate în limba sârbă și să le doneze bibliotecilor din școlile în care se studiază în limba sârbă și școlilor sârbești.

IV. Activități pe termen lung

Comisia a stabilit ca, în funcție de necesități, părțile să organizeze în comun activități pentru a analiza modul în care sunt respectate drepturile persoanelor aparținând minorității române, din Republica Serbia, respectiv ale persoanelor aparținând minorității sârbe din România.

Copreședinții Comisiei au convenit ca următoarea sesiune să aibă loc în România în cursul anului 2012.

Acest Protocol a fost întocmit în două exemplare, în limba română și în limba sârbă.

Pentru Partea Română

Pentru Partea Sârbă